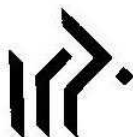

ایران و شاخص های جهانی توسعه

نمذ آل یاسین

با همکاری:

جامعه مهندسان مشاور ایران

انتشارات بصر

تهران - ۱۳۸۴

فهرست نویسی پیش از انتشار

سرشناسه	: آل یاسین، احمد، ۱۳۱۲ -
عنوان و نام پدیدآور	: ایران و شاخص های جمعیتی توسعه / احمد آل یاسین؛ با همکاری جامعه مهندسان مشاور ایران
مشخصات نشر	: تهران: سمر، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	: ۲۶۱ص: (جدول)، نمودار (نگاره)
شابک	: 978 - 964 - 6508 - 96 - 5
وضعیت فهرست نویسی	: فیا
یادداشت	: کتابنامه
موضوع	: شاخص های اجتماعی - ایران
موضوع	: توسعه انسانی - ایران
موضوع	: شاخص های اقتصادی - ایران
موضوع	: کیفیت زندگی - ایران
شناسه افزوده	: جامعه مهندسان مشاور ایران
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۴ الف ۹ HN۲۵ IV
رده بندی دیویی	: ۳۰۶/۰۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۰۴۰۸۲۷

انتشارات سمر
پایان - ۱۳۹۴

تهران، خیابان استاد مهندس، ابتدای خیابان ترکمنستان

شماره ۴۲، واحد ۱، کد پستی: ۱۵۶۶۸۵۶۱۱۳

تلفن: ۸۸۴۳۵۲۱۶ / ۸۸۴۳۵۲۱۷ / فکس: ۸۸۴۳۵۲۱۷

پست الکترونیک: samargraphix@gmail.com

ایران و شاخص‌های جهانی توسعه

احمد آل یاسین

ویراستار: کامران هوشمند مظفری

طراح جلد: مهرزاد خان‌بابایی

حروف نگاری و صفحه‌آرایی: مرکز نشر سمر

چاپ نخست: اسفند ماه ۱۳۹۴ / شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

لیتوگرافی: نقش سبز / چاپ و صحافی: نقش نیاز

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۶۵۰۸-۹۶-۵

حق چاپ محفوظ است

قیمت: ۱۸۰۰۰ تومان

فهرست مندرجات

۱.....	مقدمه دکتر سریع ^۱ حم
۵.....	مقدمه دکتر موسوی یجنوردی
۷.....	پیشگفتار
۱۱.....	مقدمه نویسنده
۱۹.....	فصل اول - اهمیت کرامت انسانی
۱۹.....	مروری بر فرایندها تلاش های جهانی برای بهزیستی و رفاه انسان
۲۲.....	اهداف توسعه
۲۷.....	فصل دوم - کیفیت زندگی
۲۹.....	تعریف توسعه
۲۹.....	حق توسعه
۳۳.....	فصل سوم - شاخص های توسعه اجتماعی
۳۷.....	شاخص توسعه انسانی
۴۴.....	شاخص کلی نشاط ملی
۴۵.....	شاخص جهانی نشاط
۴۶.....	شاخص سیاره خوشحال
۴۸.....	شاخص زندگی بهتر
۴۹.....	شاخص شمول ثروت
۵۳.....	شاخص پیشرفت سره (ناب)
۵۸.....	شاخص کامیابی
۶۲.....	شاخص پیشرفت اجتماعی
۷۲.....	شاخص معروفیت کشور
۷۸.....	شاخص نابرابری جنسیتی

۸۴	شاخص سراسری بهزیستی گالوپ - هلنویز
۹۰	شاخص کیفیت زندگی مرسر
۹۲	شاخص کیفیت زندگی نامبو
۹۲	شاخص واحد اطلاعات اکونومیست
۹۳	شاخص محل تولد
۹۴	شاخص شهرهای امن جهان
۹۶	شاخص هزینه زندگی
۹۶	شاخص زیست پذیری
۱۰۳	شاخص مردم سالاری
۱۰۶	شاخص فضای کسب و کار
۱۰۷	شاخص امنیت غذایی جهان
۱۰۹	شاخص رقابت پذیری جهانی
۱۱۹	شاخص آزادی اقتصادی
۱۲۵	شاخص درک فساد
۱۲۸	شاخص آسیب پذیری
۱۳۲	شاخص فلابد
۱۳۶	شاخص رشد اقتصادی
۱۳۷	شاخص جهانی نوآوری
۱۴۰	شاخص جهانی صلح
۱۴۲	شاخص آزادی انسان
۱۴۵	شاخص رتبه بندی آموزش پایه
۱۴۵	شاخص جهانی رتبه بندی دانشگاه ها
۱۴۶	جایگاه دانشگاه های ایران در رتبه بندی کیو - اس
۱۴۶	جایگاه دانشگاه های ایران در رتبه بندی تایمز رویتر
۱۴۸	شاخص دولت الکترونیک
۱۵۱	شاخص سرمایه انسانی
۱۵۲	شاخص محدودیت صدور روادید (ویزا)
۱۵۳	شاخص پیچیدگی های اقتصادی
۱۵۶	شاخص کشور خوب
۱۵۵	شاخص تغییر پذیری
۱۴۹	صفحه گسترده شاخص ها

فصل چهارم - کارنامه ایران در شاخص های جهانی توسعه

چه زمانی ایران توسعه پذیر می شود؟

فصل پنجم - آسیب شناسی توسعه

۱ - وضعیت جمعیت، مهاجرت و حاشیه نشین ها

۲ - وضعیت فقر

۳ - وضعیت بیکاری

۱۷۶	۴ - وضعیت مسئولیت اجتماعی، سرمایه اجتماعی
۱۷۷	۵ - وضعیت اقتصادی
۱۸۳	۶ - وضعیت برنامه ریزی برای توسعه
۱۹۰	۷ - وضعیت کسب و کار
۱۹۳	۸ - وضعیت زیرساخت ها
۱۹۵	۹ - وضعیت معماری و زیست پذیری شهرها
۱۹۶	۱۰ - وضعیت محیط زیست
۱۹۷	۱۱ - وضعیت آب
۱۹۸	۱۲ - وضعیت نابرابری
۱۹۹	۱۳ - وضعیت فساد
۲۰۱	۱۴ - وضعیت اعتیاد
۲۰۲	۱۵ - وضعیت کاری
۲۰۳	۱۶ - وضعیت نهاد خانواده، افزایش آمار طلاق
۲۰۵	۱۷ - وضعیت زندانها
۲۰۷	۱۸ - وضعیت دادگستری
۲۰۷	۱۹ - وضعیت نهادهای مردم
۲۰۸	۲۰ - وضعیت آموزشی و دانشگاه
۲۱۲	۲۱ - وضعیت نظام فنی و اجرایی
۲۱۳	۲۲ - وضعیت دیوان سالاری (بوروکراسی)
۲۲۲	۲۳ - وضعیت قواعد و نظامات دولت
۲۲۳	۲۴ - وضعیت اخلاق و منش ایرانی
۲۲۶	۲۵ - وضعیت التزام مدیران و مجریان در اجرای برنامه های توسعه
۲۳۳	فصل ششم - چاره کار
۲۴۱	پیوست ۱ - متن سیاست های کلی برنامه ششم
۲۴۳	سیاست های کلی برنامه ششم توسعه
۲۴۳	امور اقتصادی
۲۴۶	امور فناوری اطلاعات و ارتباطات
۲۴۶	امور اجتماعی
۲۴۷	امور دفاعی و امنیتی
۲۴۸	امور سیاست خارجی
۲۴۸	امور حقوقی و قضایی
۲۴۹	امور فرهنگی
۲۴۹	امور علم و فناوری و نوآوری
۲۵۱	نمایه مفاهیم
۲۵۷	فهرست منابع و مآخذ

مقدمه دکتر محمود سریع الحارثی

مطالعه تاریخ به وضوح نشان می دهد که کشورهای در حال توسعه، توسعه پیدا کرده اند. یا گروه های تجاری و صنعتی رشد کرده، تشکل پیدا کرده و سپس در یک فرایند نسبتاً طولانی، تنظیمات اداری، حکومتی و سیاسی را تغییر داده اند و یا خود حکومت ها، مؤلفات تغییر و تحول از بالا را پذیرفته اند و اقشار اجتماعی را همراه خود کرده اند. در طریق اول، تجربه عرب، ایران، شمال آمریکا، مصادیق اصلی هستند و در طریق دوم، کشورهای در حال توسعه پس از جنگ جهانی دوم در آسیا، آمریکای لاتین و بعضاً در خاور میانه، نمونه های بارز را شامل می شوند. هر دو طریق، اعمال سیاست ترکیبی را رعایت کرده اند و در تحقق این اصول، جغرافیا، فرهنگ، ایدئولوژی، قشر بندی اجتماعی و سایر متغیرها، چندان نقشی ایفا نکرده اند و مانعی نبوده اند. کلیدی ترین این اصول به صورت زیر هستند:

۱. صنعتی شدن
۲. تجارت بین الملل
۳. یادگیری از تجربیات دیگران
۴. نظام اداری و مالیاتی شفاف
۵. تمرکز در فعالیت های سیاسی از قدرت اقتصادی
۷. مدیریت کارآمد

۸. منطبق بودن ریل توسعه اقتصادی با ریل سیاست خارجی.

چه در تجربه اروپایی و چه در تجربه جهان سومی، این اصول در رفتارها و سیاست گذاری ها حضور دارند. در لابلای اصول هشتگانه فوق، یادگیری از محیط بین المللی، تعامل، سهیم بودن، همکاری، هماهنگی و اذعان به ضرورت فراگیری از دیگران مشاهده می شود. این ویژگی ها بر خلاف فرهنگ آسیای دور، در فرهنگ ایرانی ضعیف هستند. تفرّد در رفتارهای این جامعه موج می زند. هر فردی در نهایت در جزیره ای که خود ساخته است حیات دارد. در میانسالی، بسیاری از اینکه همکاری کرده و اعتماد نموده اند، پشیمان می شوند؛ زیرا به درستی ضرر دیده و لطمه خورده اند. تداوم در رفتار، ایستادگی در افکار، استمرار در دوستی و تعامل و همکاری از کالاهای نایاب این جامعه هستند. فانه گرایی در اروپا زمینه ساز همکاری، هماهنگی و تطابق میان افکار و رفتار شهروندان شد. در آسیا، فرهنگ نفوس وسیع منبع هارمونی و همکاری گردید و نتیجه هر دو، توسعه یافتگی در اقتصاد و به تدریج در سیاست بود. شرایط جدید بین المللی نشان می دهد که مساحت، جمعیت و حتی توسعه یافتگی تعیین کننده نیستند زیرا که سنگاپور پنج میلیونی با مساحت کمتر از شهر تهران، ستر از ایران، تولید ناخالص ملی دارد. کره جنوبی با نصف جمعیت ایران و مساحتی به مراتب کمتر، چهار برابر ایران تولید می کند. بدین ترتیب، فرهنگ همکاری، فرهنگ انسجام و فرهنگ اجماع عوامل تعیین کننده در این زمینه می باشد.

کتاب "ایران و شاخص های جهانی توسعه" که با قلم توانای جناب آقای مهندس احمد آل یاسین به رشته تحریر در آمده، مقایسه ای دقیق و نادر از وضعیت شاخص های توسعه ایران در مقیاس جهانی عرضه می کند. با بحثی مقایسه ای و به کارگیری روش های مختلف بین المللی، جایگاه ایران را با آمار و ارقام و دور از مباحث صرف ایده آلی، به تصویر می کشد. این آمار و ارقام با آنچه که هر شهروند در زندگی روزمره خود در کشور تجربه می کند، سازگاری دارد.

انبوهی از مقایسه ها معرف این است که به تناسب وسعت و جمعیت ایران، ایران کشوری است که در عموم شاخص های توسعه از میانگین کشورهای میان پایه جهانی سطح نازل تری دارد و سرمایه گذاری وسیعی لازم است تا در این شاخص ها، کشور به سطح قابل قبولی دست یابد. مهندس آل یاسین در اختتامیه کار ارزشمند خود به مجموعه ای از علل مشکلات توسعه ملی ایران می پردازد که بعضی از آنها را در زیر می آوریم:

- دولت پهن پیکر

- فقدان مدیریت سیستماتیک

- نبود نظام پاسخگویی

- غیبت نظام ارزیابی تطبیقی
- فقدان نظام کنترل و پرسش از مقامات اجرایی
- عدم مشارکت دانشگاهیان
- قانون گریزی
- بخش خصوصی ناتوان

این مجموعه از عوامل به نظر می‌رسد به کانون مسایل انسانی و اجتماعی و فکری برمی‌گردند. در این کتاب گفته نشد که کشور مشکل منابع انسانی یا طبیعی دارد. اشاره نشده که جمعیت محدود یا تقاضای حده و یا محدودیت در بازارهای سرمایه، منبع اصلی مشکلات توسعه در ایران است. بر اساس آنچه در ابتدای این متن آورده شد، مرکزیت علت یابی به مسایل انسانی، نحوه تعامل شهروندان، درجه قانون‌پذیری، کنترل مدیریت و کارآمدی باز می‌گردد. عموم این متغیرها به موارد انسانی و اجتماعی معطوف می‌شوند. بعید بر این همکاری نتایج فوق را به همراه دارد. اگر ژاپن و آلمان به ترتیب اقتصادهای سوم و چهارم جهان هستند، به موجب وسعت منابع طبیعی آنها نیست بلکه به میانی معاشرتی و همکاری شهروندان این کشور مربوط می‌شود. آلمان در سال ۱۹۴۵ با خاک یکسان شده بود اما تنها بیست سال بعد یعنی در سال ۱۹۶۵، به دومین اقتصاد جهانی بعد از آمریکا تبدیل شد. دقت در کار، تعهد در انجام وظیفه، وفای به عهد، راستگویی، علاقه به کار، تمایل به انسجام و همکاری، هارمونی فکری، حداقل ستیز و تقابل، حداقل حسادت و کینه توزی، پذیرش اصل رقابت و برتری توانایی‌ها بر هر مورد دیگری زمینه‌های رشد و توسعه این دو کشور را فراهم کرده‌اند. نظریه‌های مدرن مدیریت در کشورهایایی قابلیت اجرا دارند که شهروندان آن علاقه به همکاری و تفاهم داشته باشند، سخن خود را مرتب عوض نکنند، توانایی‌های دیگران را زیر پا نهند، آنچه را که نمی‌دانند بپرسند، از دانش دیگران چه در داخل و چه در خارج استفاده کنند، و نهادهای خود را به خوبی انجام دهند، مسؤولیت اشتباهات خود را قبول کنند، دیگران را مرتب سرزنش نکنند. در روز بارها بگویند: "من نمی‌دانم"، ندانستن را عادی بدانند، خود را محق ندانند، برتری جویی نکنند، وظایف شهروندی خود را انجام دهند، از رانت استفاده نکنند، قانون را بپذیرفته و بدان عمل کنند، در مورد همه مسایل اظهار نظر نکنند، فقط یک شغل داشته باشند و بسیار مشورت کنند و ضعف‌های خود را دانسته و در پی اصلاح آنها برآیند.

"فرهنگ" بنیان توسعه و "تولید ثروت"، موتور آن است. اگر اولی نباشد، دومی تحقق پیدا نمی‌کند. کما اینکه ۱۲۰۰ میلیارد دلار در آمد نفت، واردات و محصولات مصرفی جامعه ایرانی را افزایش داده، اما

به توسعه ملی، مزیت نسبی و صنعتی شدن در حد کره جنوبی و ترکیه منتهی نشده است. کتاب جدید آقای مهندس آل یاسین قابلیت های فراوانی دارد و برای عموم کلاس ها و دروس توسعه در ابعاد اقتصادی، اجتماعی و سیاسی آن، منبعی بسیار آموزنده است. به سهم خود به عنوان یک دانشجوی توسعه از زحمات و دقت های پژوهشی آقای مهندس آل یاسین تشکر می کنم و مطالعه کتاب "ایران و شاخص های جهانی توسعه" ایشان را به علاقه مندان و پژوهشگران توسعه توصیه می نمایم.

محمود سریع القلم
دانشگاه شهید بهشتی

www.ketab.ir

مقدمه دکتر محمد کاظم رسوئی بجنوردی

مطالعه کتاب ایران و شاخص های جهل توسعه نوشتن آقای احمد آل یاسین، بی گمان می تواند راهنمای برنامه ریزان کشور باشد. از کتاب آقای آل یاسین نه فقط روح میهن دوستی استشمام می شود، بلکه سراسر آن نشان دهنده عمق تخصص و بالندگی ذهنی است که با نگاه انسان محوری به مسأله مهم توسعه نگریسته است. کتاب حاضر به مقولاتی پرداخته است که در هر حال رنگ و بوی انسانی دارند و در واقع آقای آل یاسین با زبان تخصصی خود اشاره به این موضوع داده که دانایی مردم اساس دستیابی به توسعه است. اگر بتوانیم دانایی عمومی را بالا ببریم مستماری توانایی ما برای پیمودن راه پرنشیب و فراز توسعه افزوده خواهد شد. به نظر می رسد، اکنون آنچه برای رسیدن به توسعه ضروری است، در درجه اول ایجاد اندیشه توسعه است. برای گسترش اندیشه توسعه باید هفت اقتصاد ملی به عنوان یک آرمان ملی در چشم انداز عمومی قرار داشته باشد. این آرمان از طریق بسط دانایی و فعال کردن صدا و سیما و مطبوعات کشور و به ویژه در همه مدارس از ابتدایی تا پیش دانشگاهی و سپس در همه دانشگاه ها مسأله آگاهی به توسعه، به صورت یک آرمان ملی بحث و گفتگو شود؛ و در کنار این بحث مهم ملی مسأله اخلاق و وطن خواهی در سرلوحه برنامه های آموزشی قرار گیرد. یک ملت آگاه و پای بند به اخلاق و میهن دوستی است که می تواند قانون مدار و نظم پذیر و متعهد به وظایفی باشد که به او سپرده شده است. چنین شخصی هر دین و مذهبی که داشته باشد، در هر حال فردی

مطمئن و بارور است. در واقع، مهمترین عامل توسعه، نیروی انسانی است که ایران مستعدترین آن را دارد؛ اما فقط باید به این نیروی باهوش، آرمان ملی و اخلاق و میهن‌دوستی را آموخت و آگاهی را در سطح ملی پدید آورد. از سوی دیگر، شرایط مادی توسعه فراهم است و اگر شرایط انسانی هم که عبارت باشد از: مدیریت، نظام‌پذیری، قانون‌مداری و مسئولیت‌پذیری قطعاً می‌توان امیدوار بود که ملت ما به آرمان ملی خود، که رسیدن به توسعه پایدار است، دست خواهد یافت. به نظر می‌رسد اگر بخش خصوصی توسعه یابد و جهت غالب اقتصاد ملی ما گردد و اگر همراه با آن از همه دانش بشری در قالب استفاده از مشاورت شرکت‌های بزرگ بین‌المللی که می‌توانند دانش بشری را در اختیار ما بگذارند بهره‌گیریم، و اگر سراسر کشور بطور دقیق در زمینه صنعت، کشاورزی، توسعه جنگل، بهره‌جستن از مادن و مدیریت علمی آب کشور به آمایش دقیق سرزمین پای‌بند باشیم و برنامه‌بیابان‌زدایی را با روش‌های علمی دنبال کنیم و آموزش نیروی کار در همت ما جای بگیرد، می‌توانیم از همه و یالاقل از بیشتر ظرفیت‌های ملی بهره‌بریم و مجدانه برای زیرساخت تولید کشور و برنامه‌ریزی برای صادرات و ایجاد فرهنگ، پریشم و فراهم ساختن وسایل و خدمات جنبی آن درآمد ملی را افزایش دهیم و فقر و بیکاری را با تدبیر و آسایش مردم ایران در فضایی امن از نعمت رفاه و آسایش برخوردار شوند.

برای رسیدن به چنین اهدافی ضروری است که اراده ملی یعنی هم‌رهبری و هم‌دولت و هم‌همه نیروهای دیگر و به‌ویژه دستگاه قضایی به‌لایزال دارآمدی آن استقلال و سلامت است هماهنگ شوند و از دولت حمایت کنند و دولت نیز باید با داشتن اطاق‌های فکر اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و با استفاده از آخرین دستاوردهای علمی این جریان را مدیریت کند.

دکتر کاظم موسوی بجنوردی

رییس مرکز پژوهش‌های دایره المعارف اسلامی

همه مردم جهان طالب ثروت نیستند،
اما خواهان طول عمر سالم و
رضایت از زندگی خود هستند.

مقدمه

زمانی که مردم کشوری علی‌رغم برخورداری از تولید ناخالص ملی و درآمد سرانه بالا، با فقر، بیماری، بیکاری، نابرابری، بی‌عدالتی و فقدان حق شهروندی دست به گریبانند، نمی‌توان آن کشور را در شمار کشورهای توسعه یافته به حساب آورد. از این رو، از اواخر قرن بیستم که رفته رفته انسان به عنوان "محور توسعه" شناخته شد، "توسعه انسانی"، "توسعه اقتصادی"، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی تلقی گردید چرا که لازمه گوهش انسانی و کرامت انسان بهبود و ارتقای کیفیت زندگی اوست. به همین لحاظ، اهمیت شکوفایی استعدادها و پرورش ظرفیت‌های انسانی، سبب شد تا انسان در کانون توسعه قرار گیرد و توسعه، "انسان محور" تعبیر شود.

ارزیابی پیشرفت‌های اجتماعی و اقتصادی در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که شاخص‌های "تولید اقتصادی" و "توسعه انسانی" سازمان ملل، بیشتر رویکرد کوتاه مدت داشته و نتوانسته بیانگر وضعیت منابع طبیعی و شرایط اکولوژیک کشورها نیز باشد. به سخن دیگر، این شاخص‌ها در برابر این پرسش که "آیا سیاست‌گذاری‌های ملی برای دستیابی به شاخص‌های فربه اقتصادی در دراز مدت از پایداری برخوردار هستند یا نه؟"، از دادن پاسخ باز مانده‌اند.

کارشناسان توسعه بر این باورند که سیاست‌های اقتصادی ناگزیر از رویکرد به توسعه پایدار و محیط زیست پایدارند. باز تعریف پیشرفت و تجدید نظر در مبانی واقعی توسعه، سبب شده تا "شاخص

تولید ناخالص داخلی "اعتبار خود را به عنوان ابزار اندازه گیری اقبال جامعه از دست بدهد. به همین خاطر شاخص های اندازه گیری کیفیت زندگی از دود دهه پیش به عنوان گزینه جانشین، جای خود را در میان کارشناسان توسعه باز کرده اند، زیرا این شاخص ها امکان اندازه گیری کیفیت زندگی شهروندان در سطوح ملی، منطقه ای و محلی را فراهم کرده اند.

کارشناسان آمریکایی از دهه ۱۹۹۰ به این نتیجه رسیده اند که شاخص تولید ناخالص داخلی، صرفاً به اندازه گیری اقتصادی می پردازد، و قادر نیست آنچه زندگی را معنی دار و سعادت آمیز می کند را اندازه گیری کند، عواملی مانند فعالیت های خارج از حوزه بازار و کسب و کار، هزینه های تحمیل شده به جامعه، بابت افزایش رشد اقتصادی، استهلاک سرمایه های طبیعی و نابرابری های درآمدی. آنها به این باورند که شاخص تولید ناخالص داخلی نمی تواند تفاوت پیشرفت و پسرفت اجتماعی را اندازه گیری کند. نکته حالب آن است که این شاخص، هم با آلوده کردن آب ها و مسموم کردن هوا ترقی می کند، و هم پالایش آب ها و تصفیه هوا افزایش می یابد. شاخص تولید ناخالص داخلی با افزایش جرایم، حساب به وال و امنیت مردم و ایجاد هزینه های حراستی و سیستم های کنترل الکترونیکی بالا می رود. در حالی که ارزش های اجتماعی و رفاهی کاستی می یابند. این گونه تناقض و تضاد در بازتاب شاخص تولید ناخالص داخلی و بی توجهی آن به اصالت رفاه و آسایش جامعه، سبب تغییر نگرش کارشناسان و دانشمندان علوم انسانی و اجتماعی نسبت به این شاخص شده است. امروزه برنامه ریزان و تصمیم سازان ارکان مختلف کشورهای در حال توسعه و حتی توسعه یافته، در حال ارزیابی سریع و دقیق تصمیم ها و سیاست های هبران کشورها هستند. این سرعت و دقت تا جایی اهمیت دارد که بتواند زمان لازم برای اجرای تغییرات و تعدیل های احتمالی الگوها و برنامه ریزی ها را فراهم آورده و از هدر رفتن منابع و فرصت ها جلوگیری کند. بیش از دود دهه است که رفته رفته محاسبه شاخص ها یا نماگرهای مختلف بخش های اقتصادی، آموزش، بهداشت، امور اجتماعی و به طور کلی اندازه گیری کیفیت زندگی مردم و ... در بیشتر کشورهای جهان (توسعه یافته و در حال توسعه) آغاز شده است. تهیه این شاخص ها مستلزم صرف وقت و هزینه زیادی است، چرا که تهیه و تدوین آنها نیازمند آمارهای دقیق و به روز شده کشورهاست و اصولاً تهیه چنین آمارهایی با پیچیدگی های زیادی روبه روست.

چندی است استفاده از شاخص ها یا نماگرها از جایگاه ویژه ای برخوردار و اهمیت و ارزش آنها برای سیاست گذاری های آینده بیشتر آشکار شده است. شاخص های توسعه اعداد مطلق و بدون واحدی هستند که تنها به نمایش وضعیت موجود می پردازند. از نکات قابل توجه در شاخص ها یا نماگرها، انعطاف پذیری آنها در خصوص ترکیب با شاخص های دیگر است. گاهی یک شاخص به تنهایی اطلاعات زیادی به دست نمی دهد، ولی در ترکیب با یک یا چند شاخص دیگر، می تواند

روشنگر بخش‌های مهمی از وضعیت جامعه باشد.

جامعه‌مهندسان مشاور ایران با پوشش نزدیک به ۹۰۰ شرکت مهندس مشاور و بیش از ۴۰ هزار نفر کارمند، مهندس و کارشناس خبره در سراسر کشور، به عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان مهندسی و بهره‌گیری از تجارب گردآمده طی بیش از ۴۰ سال فعالیت در عرصه‌های گوناگون مهندسی، از نهادهای نقش‌آفرین و تأثیرگذار در فرایند توسعه کشور شناخته می‌شود. این نهاد صنفی، علاوه بر ایفای وظایف صنفی و حرفه‌ای و شرکت در مجامع جهانی، همواره در ترویج فرهنگ مهندسی و فناوری‌ها با برگزاری همایش‌های داخلی و خارجی، انتشار گزارش‌های مختلف، انتشار کتاب‌ها و نشریات مرتبط به‌نگام بوده است.

از آنجا که طی نزدیک به ۷ دهه برنامه‌ریزی و اجرای برنامه‌های میان‌مدت ۵ ساله در ایران، اهداف مورد نظر در عنوان رسام‌ها تحقق نیافته‌اند، یکی از مهم‌ترین چالش‌های جامعه‌مهندسان مشاور ایران، نقدفرایند توسعه کشور است. این نقد و بررسی در سال‌های اخیر از راه برگزاری همایش‌ها و انتشار گزارش‌های مستند کتاب‌های گوناگون و به منظور اطلاع‌رسانی و آگاهی‌سازی جامعه، دولتمردان و دست‌اندرکاران صورت گرفته است، اقداماتی از قبیل برگزاری همایش‌های دریاچه ارومیه، ریزگردها، اخلاق حرفه‌ای و یا انتشار کتاب اقتصاد یارانه‌ها و

جامعه‌مهندسان مشاور ایران، در زمینه برنامه‌ریزی توسعه نیز پس از انتشار موفقیت‌آمیز کتاب "تاریخچه برنامه‌ریزی توسعه در ایران" (آسیب‌شناسی توسعه) با استقبال گرم فرهیختگان و کارشناسان رو به رو شد، در خرداد ۱۳۹۳، همایش با شکوه و تمرکز ویژه‌ای با عنوان "آمایش سرزمین" را با مشارکت مقامات دولتی، دانشگاهیان و کارشناسان نخبه برگزار کرد.

اینک و در آستانه تدوین برنامه ششم توسعه جمهوری اسلامی، با کوشش به‌کارگیری‌ترین مان، مهندس احمد آل‌یاسین، جامعه‌مهندسان مشاور ایران به انتشار کتاب حاضر در زمینه بررسی جایگاه جهانی ایران از لحاظ شاخص‌های توسعه اجتماعی، اندازه‌گیری کیفیت زندگی و میزان کامیابی مردم دست‌یازیده است تا بتواند با روشن ساختن اذهان عمومی و جلب توجه دولتمردان محترم، اهمیت سیاست‌گذاری برای تأمین رفاه و آسایش بیشتر هموطنان گرامی را نشان دهد و گام مهم دیگری در روند توسعه کشور بردارد.

هرمز درامینه

رییس شورای مدیریت

جامعه‌مهندسان مشاور ایران